

ZINTUIGLIJKE BEPERKINGEN

Bij personen met ernstige meervoudige beperkingen is het sensorisch functioneren vaak aangetast. Ongeveer 85% heeft last van diepe, meestal cerebrale, visuele stoornissen en 25% toont auditieve beperkingen. Daarnaast zijn tevens andere zintuigen (namelijk de tastzin, de smaakzin en/of de reukzin) vaak verstoord.

De *visuele stoornissen* bij personen met ernstige meervoudige beperkingen worden onderverdeeld in drie types. Het eerste type is het refractieve, hetgeen verwijst naar stoornissen in het focusmechanisme van het oog. Het tweede type betreft stoornissen in de transformatie van visuele informatie. Stoornissen in de visuele cortex behoren tot het laatste, meest voorkomende type.

De *auditieve stoornissen* bij personen met ernstige meervoudige beperkingen kunnen gecategoriseerd worden volgens aard of ernst. Indien we ze volgens aard onderverdelen, worden vier types onderscheiden. Het eerste type betreft een stoornis in het innerlijke gehoorsysteem. Tot het tweede type behoren stoornissen in het midden- of buitenoor. Het derde type houdt een combinatie in van de twee eerste types. Het vierde en laatste type verwijst naar personen die geen probleem ervaren in het horen maar wel in het interpreteren van een boodschap. Wanneer we de auditieve beperkingen classificeren naar ernst, worden ze benoemd als licht, matig, matig-ernstig, ernstig of diep.

Disfuncties in de *tast-, reuk- of smaakzin* komen tevens regelmatig voor bij personen met ernstige meervoudige beperkingen, maar worden meestal niet onderkend. Het is belangrijk om ook aan deze sensorische beperkingen voldoende aandacht te schenken.

Het is van belang de sensorische mogelijkheden en beperkingen van personen met ernstige meervoudige beperkingen in kaart te brengen. Vanuit een goede evaluatie van de aard en ernst van de sensorische beperkingen bij personen met ernstige meervoudige beperkingen, kan het sensorisch functioneren van deze doelgroep op een adequate manier ondersteund worden.

Correa, V. (1996). Students with multiple disabilities. In E. Duran (Red.), *Teaching students with moderate/severe disabilities, including autism: Strategies for second language learners in inclusive settings*. Springfield: Charles C Thomas.

Dit hoofdstuk geeft onder andere informatie over de sensorische beperkingen bij studenten met ernstige meervoudige beperkingen. Achtereenvolgend worden de hoofdaspecten, de evaluatie en de behandeling van visuele en auditieve beperkingen bij deze doelgroep omschreven en bediscussieerd.

Downing, J.E. (1996). Assessing the school-age student with dual sensory & multiple impairments (Ages 6-15). *Assessment Guidelines, Vol 2*.

Dit is een gids voor het evalueren van kinderen tussen 6 en 15 jaar met een dubbele sensorische beperking of ernstige beperkingen. Het bevat een functioneel-ecologisch evaluatieproces dat meteen leidt tot interventie. Allereerst worden de voordelen van dit model bediscussieerd. Nadien wordt het verloop van de evaluatieprocedure uitgelegd, van waaruit een duidelijk profiel van het kind verkregen wordt. Tot slot beschrijft de handleiding hoe de evaluatieresultaten moeten vertaald worden naar interveniërende beslissingen en hoe deze beslissingen concreet moeten worden uitgevoerd.

Evenhuis, H.M., Theunissen, M., Denkens, I., Verschuure, H., Kemme, H. (2001). Prevalence of a visual and hearing impairment in a Dutch institutionalized population with intellectual disability. *Journal of Intellectual Disability Research, 45(5), 457-464*.

Dit artikel gaat over een onderzoek naar de prevalentie van visuele en auditieve stoornissen bij personen met een verstandelijke handicap. Aan de hand van screeningsinstrumenten werd in een Nederlandse populatie van 672 personen met een licht tot ernstig verstandelijke handicap hun sensorisch profiel gemeten. De onderzoeksresultaten tonen aan dat de prevalentie van visuele en auditieve beperkingen bij personen met een verstandelijke handicap hoger ligt dan bij de algemene populatie. Bovendien concludeert het onderzoek dat visuele en auditieve stoornissen (al dan niet gecombineerd) het meest voorkomen bij personen met ernstige meervoudige beperkingen.

Sacks, S.Z., Barrett, S.S., & Orlansky, M.D. (1997). People with multiple disabilities. In J.B. Patterson, J.E. Moore, & W. Graves (Red.), *Foundations of rehabilitation counselling with persons who are blind or visually impaired*. New York: American Foundation for the Blind.

Dit hoofdstuk gaat over personen met ernstige meervoudige beperkingen die naast hun visuele beperkingen tevens fysieke, mentale en emotionele beperkingen hebben. Personen met ernstige meervoudige beperkingen die doof of blind zijn, beschikken over bepaalde revalidatienoden die beantwoord moeten worden door professionelen. De doelstelling van dit hoofdstuk is het bepalen van de karakteristieken en revalidatienoden van mensen met visuele beperkingen en/of andere beperkingen én van mensen die blind en/of doof zijn.

Silberman, R.K., Bruce, S.M., & Nelson, C. (2004). Children With sensory impairments. In F. Orelove, D. Sobsey, & R.K. Silberman (Red.), *Educating children with multiple disabilities: A collaborative approach*. Baltimore: Brookes.

In dit boek bieden de auteurs een uitgebreide beschrijving van de karakteristieken en noden van personen met ernstige meervoudige beperkingen. Het hoofdstuk 'children with sensory impairments' bevat allereerst informatie over visuele en auditieve stoornissen bij kinderen met ernstige meervoudige beperkingen. Daarnaast wordt een omschrijving gegeven van geschikte evaluatieprocedures die dienen om een juiste beeld te verkrijgen van de sensorische beperkingen bij deze kinderen. In een volgend deel worden preventie- en behandelingsmethodes besproken. Nadien volgt een discussie met betrekking tot de educatieve implicaties van sensorische beperkingen voor kinderen met ernstige meervoudige beperkingen. Het hoofdstuk eindigt met informatie over de rol van interdisciplinaire hulpverlening in het bevorderen van de competentie van deze kinderen.

Van Splunder, J., Stilma, J.S., Bernsen, R.M.D. & Evenhuis, H.M. (2004). Prevalence of ocular diagnoses found on screening 1539 adults with intellectual disabilities. *Ophthalmology*, 111(8), 1457-1463.

Dit artikel omvat de prevalentie van visuele stoornissen bij volwassenen met een licht tot ernstig verstandelijke handicap. Aan de hand van een basisprotocol werd het visueel functioneren bij 9012 volwassenen met een verstandelijke handicap gescreend. De resultaten tonen aan dat 1539 mensen uit de onderzoeksgroep lijden aan visuele stoornissen. Het risico op visuele beperkingen neemt toe bij personen met een ernstig verstandelijke handicap.

Vlaskamp, C. (2005). Interdisciplinary assessment of people with profound intellectual and multiple disabilities. In A. Langa & J. Hogg (Red.), *Assessing adults with intellectual disabilities: A service providers' guide* (pp. 39-51). Malden: Blackwell.

In dit hoofdstuk worden de cognitieve, motorische, sensorische, psychische en communicatieve karakteristieken van personen met ernstige meervoudige beperkingen omschreven. Verder worden voor deze groep mensen de implicaties met betrekking tot de evaluatie van hun karakteristieken besproken. Ten slotte wordt de aanbevolen interdisciplinaire evaluatie behandeld.

Vlaskamp, C., Hiemstra, S.J., & Wiersma, L.A. (2007). Becoming aware of what you know or need to know: Gathering client and context characteristics in day services for persons with profound intellectual and multiple disabilities. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, 4(2), 97-103.

In dit artikel wordt een studie omschreven die de kennis over de capaciteiten en het functioneren van personen met ernstige meervoudige beperkingen bij personeelsleden onderzoekt. Daarnaast wordt nagegaan of de aanpak van het personeel al dan niet aangepast is aan hun cliënten. Het onderzoek ondervraagt 33 personeelsleden uit 7 verschillende residentiële settings te Nederland. De vragenlijst bestaat uit 5 categorieën over de capaciteiten van de doelgroep en vier over sensorische- en contextuele preferenties. Resultaten tonen dat het personeel ontbreekt aan goede informatie over hun doelgroep, hetgeen een inadequate omgang met hun cliënteel kan meebrengen. Via deze vragenlijst kan

een goed beeld gevormd worden over welke soort training het personeel nodig heeft in deze centra.

Warburg, M. (2001). Visual impairment in adult people with moderate, severe, and profound intellectual disability. *Acta Ophthalmologica Scandinavica*, 79(5), 450-454.

Dit artikel beschrijft een onderzoek naar visuele beperkingen bij volwassenen met een licht tot ernstig verstandelijke handicap die niet meer in een voorziening verblijven.